

Frágreiðing frá lögmanni 1966

Eftir fornum siði og lögtingslóg nr. 1, dagseltt 13. mai 1948 um stýris- skipan í sermálum er í dag Føroya Løgting sett, og lögtingssetan 1966/67 er byrjað.

Hetta er síðsta lögtingssetan á hesum sinni hjá tí meiriluta, ið setti landsstýrið 3. janur 1963, og verður, um vanlig mannagongd verður fylgd, lögtingsval í heyst 8. november. Tað er tí rímuligt at nomið verður eitt sindur við tann arbeiðssetning, ið teir fyra sjálvstýrisflokkarnir settu sær, tá teir skipaðu landsstýrið, ið var grundað á politiskari samgongu av Fólkaflokkinum, Tjóðveldisflokkinum, Sjálvstýrisflokkinum og Framburðsflokkinum.

Vanligt er hjá einstaklingum sum hjá felagsskapum at seta sær ein arbeiðssetning fyri stytri og longri tíðarrúm, og er tað rímuligt, at politiskir felagsskapir og politiskar samgongur gera tað sama.

Tann arbeiðssetningur, ið flokkarnir samdust um, bar í sær eina mál- og miðvísa úthygging á teimum stjórnarligu, fíggjarligu, búskaparligu, vinnuligu, sosialu og mentunarligu økjumum.

Eitt er at gera slíkar ætlanir, men eitt annað er at føra tær út í lívið, tí tað sigur seg sjálv, at ein ongantíð kennir til fulnar umstøðurnar, ið liggja fyri framman, og sum skulu verða lunnar undir teimum ætlanum, ið avgerð er tikin um at fremja. Samantíkið var hugsanin við teimum ætlaðu framtøkum á áðurnevndu økjum tann, at tey skuldu bera í sær eina úthygging, ið skuldi vera ein uppláðing av grundini undir tí sjálv- hjargnishugsjón, ið hevur verið og má vera kjarnan í øllum sjálv- stýrispolitikki her á landi.

Tað vil so vera, at áskoðanirnar og metingarnar um skjótleikan fram- yvir vera ymiskar hjá einstaklingum og flokkum, men tað er bara rímuligt, at so er, tí saknaðu vit tann partin, ið ótolin trýstir á, var ikki alt í lagi, á sama hátt sum hin meiri varsemi parturin, ið ikki vil loypa framav fyri ikki at skula renna upp á tjólegg og kanska detta niður aftur á langlegg, eisini er fyri neyðini. Slík viðurskifti koma allir polit- iskir flokkar og politiskar samgongur at hava at dragast við, og sjálv- andi verður tí tann útskurður, ið spyrst burturúr, forvitnisligur, tí hann vísir, hvat flokkar við til dømis ymiskum stevnuskráum, títt felags tjóðskaparligum høvuðssjónarmiðum kunnu í serju avrika.

Tað skuldi verið lögð, um ein samgonga av fýra flokkum viðhvørt ikki skuldi havt sínar trupulleikar, og tað er onki dulsmál, at henda hevur havt sínar, men tíbetur hava teir knútar verið loystir, ið á eru komnir, soleiðis at sjálvstýrisflokkarnir kundu halda politisku samgonguna valskeiðið út.

Tá eg her nýti orðið tíbetur, so er tað út frá tí sjónarmiði, at ein fjøld av teimum sjálvstýrislugaðu veljarnum í Føroyum, uttan mun til hvønn flokk teir velja, fegin sá og sær eina sjálvstýrisfylking um leiðina frammyvir, ið hevur ta røttu kósina og visir móti stavnaldi, ið skal tryggja okkum Føroyingum liv sum tjóð.

Tað røttu kósina við tí rætta stavnaldinum mettu vit í samgonguflokkunum ta arbeiðsætlan at hava, ið flokkarnir samdust um at nýta sum arbeiðssetning, tá sjálvstýrissamgongan kom í lag.

Henda arbeiðsætlan var í 5 bólkum, ið nam við stjórnarviðurskipti, figgjar- og vinnulívsmál, sosialmál, mentunarmál og onnur mál.

STJÓRNARVIÐURSKIFTINI

Tann lóggáva, ið okkara stjórnarlag hvílir á var í 1963 15 ára gomul, og segði landsstýrið frá í síni fyrstu lógmannsrøðu, at tað vildi virka fyri at fáa hana broytta, so millum annað heimastýrislógini kom at geva føroyskum myndugleikum øktan samráðingarrætt við lond í avtalu og millumlandaskipanarspurningum, ið bert viðvíktu Føroyum. Afturat hesum var víst á og filmældar aðrar broytingar, ið hildnar vóru neyðugar, og sum samantikið vóru settar at bera í sær, at okkara stóða sum tjóð kom at verða munandi tryggjað, tí tær góvu okkum Føroyingum størri og størri ábyrgd.

Samsvarandi hesum sjónarmiðum var uppskot av landsstýrinum lagt fyri lögtingið í lögtingsmáli nr. 80/1964: Broytingar í heimastýrislógini.

Úrslitið av tingviðgerðini var, at ein meiriluti við 15 atkvøðum samtykti at broyta greinirnar 7, 8, stk. 3 og 4, 11, 12 og 15 í heimastýrislógini samsvarandi uppskoti landsstýrisins, meðan landsstýrisins uppskot um broyting eisini av greinum 2, 3, 10 og 14 bert fekk 14 atkvøður og sostatt ikki meiriluta fyri sær.

Tær greinirnar í heimastýrislógini, ið vóru samtyktar høvdu hetta orðaljóð:

Gr. 7:

«Love og andre retsfor skrifter givet af de danske rigsmyndigheder træder i kraft på Færøerne, når disse er tiltrådt af de færøske myndigheder.

På tilsvarende måde forholdes der med traktater og andre internationale overenskomster.»

Viðmerkingin til hesa greinabroyting var henda:

Eftir galdandi skipan skulu ríkislógaruppskot, sum bert viðvíkja Føroyum leggjast fyri lögtingið til umhugsan, áðrenn tey verða lögð fyri fólkatingið, meðan ríkislógir, ið eisini umfata føroysk lokal viðurskipti, skulu leggjast fyri heimastýrið til ummælis, áðrenn tær verða settar í gildi í Føroyum. Tíðarfreistir kunnu setast fyri ummælunum, eins og undantak kann gerast undir serligum umstøðum. Somu reglur galda fyri traktatir og aðrar millumlanda sáttmálar, sum viðgera serlig føroysk áhugamál.

Tað er vorðin praksis, at ongín ríkislóg ella aðrar almennar fyriskipningar frá ríkismyndugleikunum verða settar í gildi í Føroyum, áðrenn heimastýrið, annaðhvørt lögtingið, tá ið talan er um lógir, kongiligar fyriskipningar og millumlanda sáttmálar, ella landsstýrið annars hevur havt málið til umhugsunar. Hóast ríkisstýrið eftir reglunum ikki er bundið av tilmælinum hiðani, hevur landsstýrinum kunnugt, enn ongantíð verið tviðráttur við ríkisstýrið um hvørjar lógir v.m. skulu galda her.

Uppskotið lógfestir henda praksis og harafturat tað, at tær nevndu rættarfyriskipningar fáa ikki gildi her, uttan so heimastýrið góðkennir at so verður. Tað er ikki tilskilað hvør parturin av heimastýrinum, ið hevur myndugleikan í tí einstaka førinum, tað má vera heimastýrið sjálvt, sum tekur hesa avgerð.

Gr. 8. stk. 3 og 4:

«I anliggender, der udelukkende vedrører Færøerne, fører de færøske myndigheder forhandlinger og slutter aftaler med udlandet.

Hvor det drejer sig om anliggender, der iøvrigt vedrører Færøerne, har de færøske myndigheder ret til at lade sig repræsentere, når rigets myndigheder fører forhandlinger og slutter aftaler med udlandet.»

Greinabroytingin hevði hesa viðmerking:

Nú gera ríkismyndugleikarnir av, um føroysku myndugleikarnir kunnu gera tey serligu føroysku áhugamálini galdandi í samráðingum við útlandið í handils- og fiskivinnumálum, men sum limur av danskari sendinevnd. Tá ið serlig føroysk mál eru fyri kann uttanríkismálaráðharrin geva loyvi til beinleiðis samráðingar, tó saman við uttanríkistænastuni.

Uppskotið gevur føroyskum myndugleikum rætt at samráðast og gera avtalu við útlandið í málum, sum bert viðvíkja Føroyum, og í málum sum annars eisini viðvíkja Føroyum, rætt at lata seg umboða í sendinevndum ríkisins.

Gr. 11:

«Det færøske sprog anvendes i alle offentlige forhold på Færøerne, dog kan dansk efter aftale med rigsmyndighederne og de færøske myndigheder anvendes på områder, der ikke er overtaget som færøske sær-anliggender.»

Við hesari viðmerking:

At føroyskt er høvuðsmálið er góðkent í lógini. Í hvønn mun danskt skal lærast hoyrir heldur serlóggevuni til eina hesari lógini.

Um danskt kann nýtast í almennum viðurskiftum er ein praktiskur spurningur, sum óivað kann loysast í avtalu millum partarnar.

Gr. 12:

«Rigsmyndighederne meddeler andre stater anerkendelse af det færøske flag, som Færøernes officielle flag inden og udenfor Færøerne.

Rigsmyndighederne anvender på Færøerne Dannebrog også for skibenes vedkommende. Der skal være ret for private — såvel personer som selskaber, foreninger og institutioner — til på land at anvende Dannebrog.»

Viðmerkingin var:

Hóast Føroyar finga góðkent flaggið í heimastýrslógini, eru dømir um, at tað ikki hevur fingið viðurkenning í útlandinum javnt við onnur tjóðarmerki, eitt nú Dannebrog. Tað er ætlanin við hesi lógarbrotyng, at fáa merkinum hesa viðurkenning, so tað í øllum lutum er sýnligt tekin um Føroyar sum partur í alheimsfelagsskapinum.

Gr. 15:

«I stk. 2 sidste punktum udgår ordene «eller landsstyret».

Viðmerkingin:

Ríkisumboðsmaðurin skal beinanvegin m.a. fáa boð um samtyktir, landsstýrið hevur tikið. Hetta verður praktiserað soleiðis, at ríkisumboðsmaðurin fær sendandi so hvørt útskrift av gerðabókini hjá landsstýrinum.

Allar samtyktir í landsstýrinum verða tó ikki ferdar í gerðabók t.d. mong vanlig avgreiðslumál, og um hesi fær ríkisumboðsmaðurin eingi boð.

Tað er ein spurningur, hvør motiveringin er fyri, at myndugleiki, sum ikki beinleiðis hevur við dey allarflestu málini, landsstýrið viðger, at gera, skal hava rætt tiluttan at krevja at fáa boð um hvørja støðu, landsstýrið tekur.

Ríkisumboðsmaðurin hevur rætt at sita í tinginum, tá skuldi ikki verið neyðugt at givið honum størri rætt enn lögtinginum at kanna gerðabókina hjá landsstýrinum.

Broytingarnar til gr. 2, 3, 10 og 14, ið ikki finga meiraluta fyri sær, vóru viðvíkjandi tí, at øll mál skuldu kunna yvirtakast eftir reglumum higartil fyri A málini,

at definitiónin um, hvør føroyingur er, fellir burtur, somuleiðis setningurin um at munur ikki má gerast á føroyingi og øðrum danskum ríkisborgarum, at «Føroyingur» og Føroyar skulu standa í føroyskum passi»

og at fólkatingsumboðini skuldu verða tikin av.

Hjá einum landsstýri er tað mangan hugstoytt ikki at fáa síni uppskot samtykt, men soleiðis er mæmmagongdin, har satt fólkaraði valdar, tað er fólkavaldin tingið, ið hevur seinasta og avgerðandi orðið at siga til tað, ið lagt verður fyri tað sum uppskot til viðgerðar.

Tað skerst tó ikki burtur, at tær samtyktu greinirnar av landsstýrisins uppskoti ikki eru politiskir lættisoppar, men bera og vísa ávegis á teirri leið, ið «ber móti borgum heim».

So langt rukkdu vit á hesum sinni.

Spell bara, at andstøðan ikki orkaði at verða eitt sindur meira positiv í hesum týðningarmikla politiska máli, enn hon var við sínari uppskotsleysari ikki- og nei atkvøðustøðu.

Løgtingsins samtykt í hesum máli er avgreidd og send ríkisstýrinum.

TJÓÐARROKNSKAPUR FYRI 1964

Á triðja sinni leggur búskaparráðið nú fram tjóðarroknskapur fyri Føroyar. Fyrstu ferð var í 1964 á ólavsøku, tá tjóðarroknskapurin fyri 1962 varð framlagdur.

Tjóðarroknskapurin gevur eina heildarmynd í tølum av samfelagsbúskapinum. Í grovum línjum verður víst á samskipaðum yvirleti av mongum serstøkum tallýsingum, hvat í fyriførst búskaparlíga í samfelagi okkara í ávísum tíðarskeiði.

Tey týðningarmiklastu heitin í tjóðarroknskapinum fyri 1964 sammett við tølini 1963 geva hesar talmyndir:

Bruttotjóðarúrtøkan, ið sigur okkum, hvussu stór hin samlaða virðis-skapanin í samfelagnum hevur verið, var í 1964 351,8 milj. kr. ímóti 316 milj. kr. í 1963 í ársprísum, ið gevur ein vøxtum uppá 38,8 milj. kr. ella 12,3 % í ársprísi.

Bruttofaktorinntøkan, ið er inntøkan hjá framleiðslufaktorinum í kostprísi, var í 1964 332,8 milj. kr. ímóti 295,8 milj. kr. í 1963, ein vøxtur uppá 37,0 milj. kr. ella 12,5 % í ársprísum.

Bruttoiløgan, ið er tann partur av vørum og tænastrum, sum fer til at halda uppi og endurnýggja reallæfangið landsins, t.v.s. nýløga og umvælingar, var í 1964 133,1 milj. kr. ímóti 99,8 milj. kr. í 1963 í ársprísum, ein vøkstur uppá 33,3 milj. kr. ella 33,4 %.

Einstaklinganýtslan, ið eru vøkur og tænastrur, sum einstaklingurin nýtur árliga, var í 1964 tilsamans 251,6 milj. kr. ímóti 225,2 milj. kr. í 1963, ein vøkstur uppá 26,4 milj. kr. ella 11,7 % í ársprísi.

Samnýtslan, ið er nýtsla landskassans, kommunanna og sosialu trygginganna av vørum og tænastrum innan landsstýrisfyrisingina og landsumsitingina, var í 1964 32,6 milj. kr. ímóti 29,6 milj. kr. í 1963, ein vøkstur uppá 3,0 milj. kr. ella 10,1 %.

Samanlagda nýtslan, ið er einstaklinganýtsla og samnýtsla var sostatt í 1964 284,2 milj. kr. ímóti 254,8 milj. kr. í 1963 í ársprísum, ein vøkstur uppá 29,4 milj. kr. ella 11,5 %.

Bruttouppsparingin, ið er ein fyrirtyt fyri, at nakað av tjóðarúrtøkuni verður til iløgu, er í 1964 útroknað til 69,9 milj. kr.; av teimum eru umleið 45,0 milj. kr. einstaklingauppsparing og umleið 24,9 milj. kr. er uppsparing hins almenna. Í 1963 var bruttouppsparingin í Føroyum 56,6 milj. kr. í ársprísum er sostatt vøkstur í bruttouppsparingini 13,3 milj. kr. frá 1963 til 1964. Bruttouppsparingin var í 1964 umleið 19,7 % av bruttotjóðarúrtøkuni. Í hesari bruttouppsparing eru ikki roknaðar gávur og útreiðslur danska ríkiskassans. Ein stórir partur av hækkingini í bruttotjóðarúrtøkuni frá 1963 til 1964 stavar frá hækkingi prísum á útflutningsvørum. Útrokning vísir, at býtivinðin í uttanlanda handli Føroya, er batnað við umleið 15 % frá 1963 til 1964.

Hesar talmyndir geva í stuttum sagt prógv fyri støðugt hækkingi livifóti her á landi.

GJALDSJAVNVÁG, BRUTTOÍLØGUR OG BRUTTOUPPSPARING FYRI 1965

Fyríbils gjaldsjavnvágin, ið búskaparráðið hevur gjørt fyri 1965, sigur okkum, at í 1965 hava Føroyar økt skuldarnar mótvegis útlundunum við 4 milj. kr. í fjør fyri árið 1964 var skuldin økt við 24,9 milj. kr., men vóru samstundis goymsturnar av útflutningsvørum øktar við 11 milj. kr., so veruliga skuldøkingin var 13,9 milj. kr. Vøru- og tænastruvíðurskiptini

tilsammans við 45,0 milj. kr. frá danska statinum hava givið 241,4 milj. kr. í inntøku og 246,7 milj. kr. í útreiðslu, ið gevur í halli 2,3 milj. kr., meðan skuldin av kapitalrørsluvirflitinum vísir 4 milj. kr. og verður fyrribils hildið at vera rætta talið. Samanlögdu bruttoiløgurnar vóru í 1965 137 milj. kr. og vóru av hesum meistar 27,0 milj. kr. til umvælingar av fæstum fæfangi og fastar-nýiløgur vóru 110 milj. kr. Fyrribilstølini viðvíkjandi gjaldsjavnvágini og bruttoiløguni vísa, at samlaða bruttouppsparingin í føroyska samfelaginum í 1965 hevur verið 118,3 milj. kr. í ársprísum ímóti 108,2 milj. kr. í 1963; um tað, ið danski staturin letur, verður tikið við sum inntøka.

Verður tað ilki tikið við, verður føroyska uppsparingin 73,3 milj. kr. í 1965 í ársprísum ímóti 69,9 milj. kr. í 1964.

ÍLØGUÆTLAN FRAMYVIR

Ítt er í dag at siga, hvussu fíggjarmøguleikarnar framyvir fara at roynast, men tað er at vóna, at tann útbygging á øllum økjum, ið nú er og útflutningsøking í virði kannu koma at halda fram, og er fyri árin 66 — 69 gjørd henda ætlan um nýiløgur í Føroyum, bygd á 1965 prísirnar.

Einstaklingailøgur:	1966	1967	1968	1969
milj. kr.	73,5	72,0	94,0	94,0
Almennar iløgur:	1966	1967	1968	1969
milj. kr.	47,7	57,8	58,7	44,1

Uppi í einstaklingailøgunum eru fiskiveiðifør og fiskiúdnaður ætlaði til 25 milj. kr. í 1966, 25 milj. kr. í 1967, 27 milj. kr. í 1968 og 27 milj. kr. í 1969.

Í almennu iløgunum er sjúkahúsbygging o.l. ætlað til 10,9 milj. kr. í 1966, 10,9 milj. í 1967, 8,3 milj. í 1968 og 6,3 milj. í 1969 og vegir; havnir og fløgvellur 15,7 milj. í 1966, 20,1 milj. í 1967, 20,3 milj. í 1968 og 14;2 milj. í 1969.

Henda iløguætlan skuldi tryggjað framhaldandi útbygging av samfelagnum við 121,2 milj. kr. í 1966, 129,8 milj. kr. í 1967, 152,7 milj. kr. í 1968 og 138,1 milj. kr. í 1969.

ALMENN FÍGGJARTÖL O. A.

Fíggjar- og eykafíggjarlógirnar vísa lögtingsins útreiðslu og inntökutöl fyrri eitt ár í senn, og endaligu stöðumyndina gevur landskassarokn-skapurinn grannskoðaður.

Í stuttum geva eftirsettu töl eina mynd av, hvassu til stendur.

<i>Upptíkin landskassalán (restskuld)</i>	
pr. 21/7—1966	29.336.052,41
Avdráttur og rentuútreiðslur á fíggjarlögtingslógini 1966/67:	
Avdráttir	2.800.000,-
Rentur	2.400.000,-
	5.200.000,00
Rakstraravlopið á landskassaroknskapinum 1965/66 fyrribils appgjört til umleið brutto	5.000.000,00
Herav er ætlanin at seta av:	
í grunn til byggjan av vaktarskipi	1.000.000,
Við tí, ið er sett á lögtingsfíggjarlógaruppskotið fyrri 1967/68 kemur at vera í grunninum komandi ár kr. 5.000.000. At seta av til at ganga ímóti tapum av útláni, veðhaldi v.m.	1.000.000, -
	2.000.000,00
Eftiri umleið	3.000.000,00
Kontoin: Sett av til at ganga ímóti tapum av útláni, veðhaldi v.m. vísir aftaná flyting av avlopinum frá 1965/66 kr. 6.948.768,39 og aftaná at brúktar eru í ár at ganga ímóti tapum kr. 2.274.504,00.	
Henda konto vísti ultimo 1962: 644.308 kr. og er sostatt konsoliderað við slökum 6,5 milj. kr. aftaná at avskrivaðar eru stívar 3,6 milj. kr.	
Av endaliga avlopinum skal sambært lóg 50% í grunn til endurnýggjan skipaflotans, og verður tað	1.500.000,00
Hesin grunnur hevur áðrenn hesa flyting um 18,2 milj. kr.	
Herav eru brúktar um 16,7 milj. kr., so hann eigur aftaná flytingina um 3 milj. kr.	
Hini 50 %ini av endaliga avlopinum	1.500.000,00
verða at flyta til kapitalkonto landskassans, ið aftaná hesa flyting vísir um	16.000.000,00

og er tað ein konsolidering uppá 6 milj. kr. síðani 1962.

Kommunurnar skyldaðu í millumrokning við landskassan við lok av fggjarárinum 1965/66 (pr. 31/3—1966)	1.514.288,90
Henda skuld er síðani minkað við	540.169,25

soleiðis at saldoin pr. 21/7—66 er	974.119,65
--	------------

og er hon sostatt um 300.000 kr. minni enn hon var um somu tíð í fjør, tá hon var munandi lægri enn hon mákrantið hevur verið í nógv ár.

Av lánun, ið tikin eru, hevur landskassin goldið avdrátt og rentu rættstundis samsvarandi lánitreytirnar.

Skattainnkrevjingin, sum nú fer um gjaldstovuna, tykist at roynast væl.

Álíkningin 1964/65 var uppá 33. mill. kr. bæði í kommunu- og landskatti.

Tann 31/3—65 vóru eftirstøðurnar 4.080.000 kr. ella 12,2 %.

Tann 31/3—66 vóru tær komnar niður í kr. 1.385.000 ella um 4 % og tann 18/7—66 vóru tær komnar niður í 1.180.000 kr. ella um 3,6 %.

Álíkningin 1965/66 var uppá 39,9 milj. kr. tilsamans.

Tann 31/3—66 var eftirstøðan 5.030.000 kr. ella 12,6 % og er hon 18/7—66 komin niður í 3.333.000 kr. ella 8,36 %.

Kommunurnar hava eisini fingið um 1,3 milj. kr. av gomlum eftirstøðum inn, so at hesar nú eru minkaðar niður í smáar 2 milj. kr.

Kommunurnar eru at kalla á jour við sínum lánun og eisini sum sagt við millumrokningini við landskassan.

Nú er at kalla komið upp undan við grannskoðingini av kommunuroknskapunum og hevur eisini verið møguligt at latið menn ferðast eitt sindur í farna ári, bæði í samband við kanning av kommunuroknskapunum og fyri at veita kommununum hjálp við roknskapi og øðrum. Kommunur, sum ynskja hjálp t.d. til at gera roknskap upp, kunna altíð venda sær til kommunala eftirlitið.

Løgtingið hevur í seinastu tingsetu samtykt at seta nevnd til at kanna kommunulóggávuna og møguleikan fyri samanlegging av kommununum, eins og gjørt verður í grannalondum okkara, og er henda nevnd sett av landsstýrinum.

Eisini samtykti løgtingið í seinastu tingsetu broytingar í reglunum um væl til Føroya lögting og til kommunustýri, herundir líkningarnevndir og skúlanevndir, soleiðis at bert persónligar atkvøður gera av, hvør

valdur verður. Í bygðakommunuvallógini er gjørd tann broyting, at nú skulu fólk bert hava verið um $\frac{3}{4}$ ár í kommununi fyri at velja, meðan tey fyrr skuldu hava verið út við 2 ár.

Undir seinastu skattaálíking sendi líkningarráðið eisini mena út fyri at vegleiða kommunalu líkningarvaldini undir líkningini, og er ætlanin at halda fram við hesum, men sjálvandi verður ikki gjørligt at røkka allar kommunur í einum ári, so skift verður ár um ár.

Sáttmáli er gjørdur við Danmark um serstakar reglur til at fyrirbyggja, at somu inntøkur verða skattaðar bæði í Føroyum og í Danmark. Í hesum sambandi var neyðugt at gera ymsar broytingar í skattalógini og eru hesar nú avrikaðar, so sáttmálin nú skuldi verið greiður at sett í gildi. Her er serliga talan um, at skattskyldan tekur við og heldur uppát við byrjan og enda ársfjórðing móti fyrra mánaða, og at tilflytarar verða settir í skatt av ætlaðari inntøku, teir koma at forvinna í Føroyum.

SOSIALMÁL

Sum stavnhalld viðvíkjandi okkara sosialpolitikkni var sagt, tá sjálvstýrissamgongan kom í lag, at endamálið var at víssa økkara gomlu, avlamna o.ø. óvinnuførum eins og teimum, ið mist hava upphaldara sín, trygg livikor. Vit vildu umhugsa neyðug hjálpartiltøk og ansa eftir møguligum lógarbroytingum á sosiala økinum í okkara grannaløndum og leggja fyri lógtingið okkum hóskaði uppskot til ábøtur.

Sosialu málini eru felagsmál og var seinasta ár av landsstýrinum mælt til, at nevnd varð sett niður fyri at kanna sosiallóggevuna við tí í hyggju at gera ábøtur, har tað var hildið neyðugt. Henda nevnd varð sett av sosialmálaráðharranum, og eru í nevndini: sum formaður, skrivstovustjóri Engberg, fultrúi Gammelgaard, ríkisumbodsmáður Wahl, skrivstovustjóri Johan Djurhuus og lögmaður Hákun Djurhuus. Aftaná fundir í Kjøpinhavn og í Føroyum eru uppskot gjørd til broytingar og ábøtur í sosialu lógunum viðvíkjandi fólkapensjón, avkamispensjón, almenmari forsorg og barnatilskoti til einligar forsyrgjarar, við tí í hyggju, stórt sæð at føra sosialu studningsveitingarnar her á hædd við tær. Íð galdandi eru í Danmark. Harumframt eru uppskot gjørd til broytingar í Vanlukkutryggingarlóggávuni og sjúkrakassalóggávuni.

Viðvíkjandi fólkapensjónini er ætlanin, at í tíðini frá 1. apríl 1967 til 1. apríl 1970 skulu verða gjørdar hækkingar í galdandi grundgjaldi. Hækkingarnar verða gjørdar hvønn 1. apríl við eins stórum gjøldum. Samlaðu hækkingarnar í grundgjaldinum koma at verða um 1/4 av tí grundgjaldi, sum er í dag.

Eisinni er ætlanin at geva fulla fólkapensjón til øll uttan mun til inntøku. Hetta vil tó fyrst koma at galda frá 1. apríl 1970, og vil fólkapensjónin inntil tá vera inntøkuavmarkað, men tó eftir munandi lagaligari reglu enn higartil

Umframt hetta er ætlanin frá 1. apríl 1968 at geva eitt pensjónsuppiskoyti, sum verður sett í mun til inntøkurnar hjá teimum, ið fáa pensjón. Pensjónsuppiskoytið verður hækkað pr. 1. apríl 1969 og 1. apríl 1970. Eisini koma aldursuppiskoytini til pensjónistar yvir 80 ár at verða hækkaði munandi.

Viðvíkjandi avlamispensjón verður eisini ein hækking av grundgjaldinum á sama hátt sum hjá fólkapensionistunum. Týðningarmiklari er tó, at uppskotið hevur í sær eina broyting í reglunum fyri at fáa avlamispensjón. Eftir hesi reglu fáa fólk, ið hava fulla avlamispensjón uppibornað, munandi hægri pensjón enn hon, ið verður latin fólkapensionistum, og verður henda hædd sett betri í samsvar við lønarkorini á arbeiðsmarknaðinum. Roynt verður at veita hesum fólku, ið orsakað av, at tey vegna avlami ikki eru før fyri at arbeiða, eina inntøku, ið ikki í sama mun sum higartil skal koma at liggja undir øðrum inntøkum.

Tað er ætlanin, at avlamispensjónin í framtíðini bert skal verða latin fólku í teim aldursflokkum, ið vanliga eru virkandi í vinnulívinum, og sum með alla heilt ella partvís hava mist arbeiðsevni. Krøvini til lækking í arbeiðsevnum verða gjørd lagaligari á sama hátt, sum reguleringin av pensjónsstøddini eftir inntøkum hjá pensionistunum í ein vissan mun eisini verður gjørd lagaligari.

Í framtíðini verða triggjar ymiskar avlamispensjónstøddir, ið verða settar í mun til arbeiðsevni, pensionisturin verður hildin at hava. Full avlamispensjón verður latin fólki, ið heilt hava mist arbeiðsevni ella bert hava lítil arbeiðsevni eftir, og vil uppskotið veita hesum fólku munandi hægri pensjón enn sambært galdandi reglu.

Eru arbeiðsevni hjá fólki sett niður við 2/3 --- sum eftir galdandi reglu er markið fyri at fáa avlamispensjón - - vil fulla avlamispensjónin vera nakað størri enn eftir galdandi reglu. Fólk, hvørs arbeiðsevni er minkað niður í helvt, hava higartil ikki kunnað fingið avlamispensjón. Í framtíðini vilja slík fólk kunna fáa avlamispensjón, men støddin av henni kemur at liggja munandi undir tí núgaldandi fullu avlamispensjónini.

Ein lítil, men tó týðningarmikil broyting verður í tí, at uppskotini heimila, at ein eftirlivandi kona ella maður í framtíðini - - antin tað so viðvíkir fólka- ella avlamispensjón - - skal kunna fáa pensjónina, sum bæði hava havt, 3 mánaðir aftaná deyðfallið.

Viðvíkjandi almennu forsorginni, ið m.a. umfatar einkjupensjón, einkjahjálp, undirhaldshjálp v.m. verður eisini frammyvir møguleikin at kunna hjálpa fólki, ið eru avskorin frá at kunna fáa avlamispensjón, tí arbeiðsevnini ikki með alla eru minkað. Eisini kemur at vera ein munandi hækking av útgjöldunum eftir hesi lóg svarandi til hækkingarnar í fólkapensjónini.

Eisini barnatilskotið og barnauppskoytið verða hækkaði og í framtíðini veit uttan mun til inntøkuna.

Tann størsta broytingin í *vanlukkutryggingarlóggávuni* er, at «fólkaríngurin» verður víðkaður, soleiðis at hann eisini kemur at fevna onnur sjófólk, t.d. á fraktskipum. Harumframt verður tann ársløn, sum tryggingarstøddin verður roknað eftir í framtíðini prístalsregulerað, og avmarkingin í endurgjaldinum til børn verður avtíkin.

Viðvíkjandi sjúkakassalóggávuni er tað ætlanin, at medisinhjálpin skal vera tvungin, og at betri møguleikar verða útvegaðir til spesiallækna hjálp. Eisini verður jarðarferðshjálpin hækkað munandi.

Hetta eru tær týðningarmiklastu broytingarnar í umtalaðu lógum, men afturat hesum kemur ein røð av øðrum broytingum av minni avgerandi týðningi, men sum føra við sær aðrar ábøtur og nýmótansgerð av áðurnevndu lóggávu.

Um hesar lógir verða samtyktar sambært uppskotinum, koma tær samlaðu útreiðslurnar til tvey sosialu endamálini, ið lógirnær fevna, um ongin broyting kemur í prístalinum í tíðini til 1. apríl 1970 at hækka við um 10 milj. kr. býtt við slakari helvt til landskassan og tær føroysku kommunurnar og stívari helvt til ríkiskassan.

Fyri partvís at útvega tær útreiðslur, ið hesar lógir bera í sær, er tað ætlanin, at fólk- og avlamispensjónsgjaldið, ið higartil hevur verið 1¼% av tí skattaleggjandi inntøkuni, verður hækkað til 2½%, og verður hetta uppkravt sum tilskot til fólkapensjónina. Ætlanin er kortini, at tær lægstu inntøkurnar skulu sleppa nakað lættari.

Á ikomandi figgjárlógaruppskoti eru útreiðslutølini sett samsvarandi teim lógaruppskotum, ið her eru umrødd.

EYKAFÓLKAPENSJÓN

Sum eitt lið í arbeiðinum at bøta um korini hjá gomlum og óarbeiðsførum fólki, hevur landsstýrið sett nevnd at gera fyrircikingar til eina eykapensjónsskipan.

Ætlanin við hesi skipan er, at øll fólk sum eru í vinnu saman við ar-

beiðsgevaranum leggja pening í grunn, hvørs hövuðsendamál verður at veita óarbeiðsförum fólki eina eykapensjón umframt ta vanligu fólkapensjónina. Harafturat skal grunsins peningur kunna nýtast til uppbygging av vinnulívinum t.d. til flegging, tá ið nýggj virki verða stovnað.

LONJAVNINGARGRUNN FISKIMANNA

Sín sosiala dóm hefur eisini Lønjavningargrunnur fiskimanna. Eginognin hjá hesum grunni er í hesum valseiðium vaksin frá um 1,6 milj. kr. til 5,9 milj. kr., ið seinasti roknskapur vísti sum eginogn grunsins. Ein konsolidering uppá 4,3 miljónir, ið ger hann betur foran fyri at røkja sínar uppgávur og millum annað hefur ført til, at forskotið um mánaðin er hækkað úr 660 kr. uppí 1.200 kr., uttan at grunnurin tørvar bankalán til hetta.

ARBEIÐARAVIÐURSKIFTI

Sambært lyftini í samgonguskjalinum millum landsstýrisflokkarnar um at tryggja og økja inntøkumøguleikarnar vinnustættanna, hefur landsstýrið saman við vinnufeløgnum starvast fyri øktum inntøkum bæði á sjógvi og landi. 44 tíma arbeiðsvikan, sum var ein veruleiki frá 1. apríl í ár og hækkanin av frítíðarlønini, hava givið arbeiðarum javnbjódís kor við arbeiðarar í okkara grannalondum, samstundis sum hesi tiltøk hava veitt ein munandi lønarbata. Arbeiðslønin fyri fiskaarbeiði, sum var lægri enn fyri vanligi arbeiði, er broytt, og verður nú latin sama løn fyri bæði arbeiði.

Landsstýrið hefur fyri lögtingið lagt millumlanda sáttmála um eina løn fyri sama arbeiði, og hefur tingið viðtikið, at tað í prinsippinum gongur undir henda sáttmála og vil vinka fyri, at kvinnur og menn fáa somu løn fyri sama arbeiði.

Inntøkan hjá fiskimonnum er eisini vaksin. Í 1962 var miðal inntøkan á linubátum 14.706,— kr., í 1965 20.300,— kr. ella ein vøxtur uppá 38%.

Í sama tíðarskeiði er forskotsrindan og minstalønin hækkað og minstalønin verður nú pristalsviðgjörd.

Taka vit tíðirnar 1/7-1958, 1/7-1962 og 1/7-1966 vóru forskot og minstaløn:

	Forskot	Minstaløn
1/7-1958	500	700
1/7-1962	660	1.000
1/7-1966	1.200	1.392,30

Tiltøk hava verið gjørd at fremja eitt lønarlag, ið eggjar til framleiðsluøking, tað vil siga, til størri virðisskapan hjá hvørjum einstøkum arbeiðandi fólki. Landsstýrið vil framvegis saman við vinnufeløgum styðja hesi tiltøk.

Eins og í londum uttan um okkum hevur prístalið havt lyæði til at vaksa meiri enn gøtt var tey seinastu árin. Prísirnir hava verið hækkaði, men lønirnar eru hækkaðar munandi meira enn prísirnir. Samanbera vit tíðarskeiðini 1/7-1958 til 1/7-1962 og 1/7-1962 til 1/7-1966 hava prístalsvøxtur, tímalønir og áímaløsvøxtur verið:

	prístal	prístals- vøxtur %	kr.	Kvinnur vøxtur %	Tímaløn	vøxtur % Menn
1/7-1958	346		2,51		4,06	
1/7-1962	398	15	3,62	44	5,03	23,9
1/7-1966	468	15,1	5,21	44	7,39	44,9

Tølini vísa, at prívøxturinn hevur verið javnur og eins stórir tvey tey seinastu valskeiðini. Vøxturinn í tímalønnum hjá kvinnum hevur eisini verið eins stórir, meðan áímaløsvøxturinn hjá monnum var næstan dupult so stórir í tíðini frá 1/7-1962 til 1/7-1966, sum hann var frá 1/7-1958 til 1/7-1962.

Ásannandi, at landsins størsta virði er hitt arbeiðandi fólki vil landsstýrið framvegis royna at leggja so til rættis, at arbeiði verður til allar virkisfúsar hendur, og at inntøkmøguleikar vinnustættanna verða tryggjaðir.

HANDVERK OG ÍDNAÐUR

Landsstýrið hevur og fer framvegis at stuðla øllum handverks- og ídnaðarvirkjum, sum hildin vera at hava náttúrligar móguleikar at bera og skapa økt framleiðsluvirði á landinum. Serstakliga verður dentur lagdur á at stuðla teimum virkjum, sum byggja og halda okkara skipaflota, og teimum, sum virka fiskin uppi á landi.

Í jøvnum vøxtri er føroyskt handverk og føroyski ídnaðurin.

Í 1962 høvdu vit sildaverksmiðju, ið laundi avgreiða eini 25 tons um sandøgrið, ídag er avgreiðslumegin 6-700 tons um sandøgrið.

Fyri fáum árum síðani var føroyskt skipasmíð ein fælin nál, ið spírandi føldi seg fyri.

Nú koma á hvørjum ári nýbygningar av føroysku skipasmíðjunum, og eru hesir nýbygningar bæði smærri og størri fiskifør, farmafør og ferðamannafør.

Tað var ein tíð, tá føroyingar keyptu skip — gomul skip. Nú byggja vit sjálvir skip — selja skip og keypa skip, tað skuldi verið munur á.

ENDURNÝGGING SKIPAFLOTANS

Tann lóggáva, ið var lynnning undir endurnýgging skipaflotans og hevur útvegað vinnulívinum 30-40 milj. kr., síðani hon var skapt, er stóðugt í gildi, og hevur av tí peningi, hon veitir, eisini studningur verið latin til nýmótans veiðutól, sum til dømis til «kraftblokk» veiðitólið.

Herfyri var trekleiki komin í skipaendurnýggingina. Feløg seldu skip, uttan at nýggj komu í staðin. Men nú tykist gongd at vera komin á aftur. Umsókn er um studning til nýtt línuskip, stórt um 475 tons brutto og tveir hekkutrolarar um 1400 tons brutto hvør, og hevur landsstýrið fyri sín part játtað studning til hesar byggingar um 3,7 milj. kr., ið verða at økja okkara bruttotonagu við um 32-3300 tons.

Í vár keyptu Vestmenningar hekkutrolara, ið er 724 tons brutto.

Skipafloiti okkara er í dag 215 skip yvir 20 tons og samlaða tonsatalið 42084 tons brutto.

Undir bygging eru á føroysku skipasmíðjuni í lötumi ferðamannaskip 500 brt. eitt farmaskip og so nakrir 20 tons bátar.

SKIPARAKSTUR, FISKIVEIÐA OG ÚTFLUTNINGUR

Tá sitandi stjórnarflokkar fingur meirakuta við valið í 1962, stóð ikki væl til við skiparakstrinum. Tó at skipini mong vóru nýggj, bar ikki væl til at fáa tey at hera seg.

Hjá línuskipum var meðaltalið fyri avlop til rentur, avskrivningar og administratiónir í 1962 bert 100.800 kr. Í 1963 var meðaltalið vaksið til 144.700 kr., í 1964 154.200 kr. og í 1965 184.200 kr., ein hækking frá 1962 uppá 83%

Í sama tíðarskeiði var fiskiveiðan hendan í ósløgðum fiski:

143.500 tons í 1962, 137.100 tons í 1963, 139.100 tons í 1964 og 141.000 tons í 1965.

Útflutningsvirðið hækkaði munandi orsakað av príshækkkingum.

Í 1962 var útflutningur í virði 126,3 milj. kr., í 1963 137,0 milj. kr., í 1964 135,9 milj. kr. og í 1965 177,8 milj. kr., ein hækking frá 1962 uppá sløk 41%.

LANDBÚNAÐUR

Roynt hevur verið at bøta um viðurskiftini hjá landbúnaðinum á ymiskan hátt: Korini fyri at fáa lagalig lán til ílegging eru gjørd rúmari, tiltak búnaðarmanna at skipa seg í felag til sølu av búnaðarvörum, hevur landsstýrið styðjað eftir førinum. Lutafelagið «Grøði» er nú stovnað og fer undir virki sítt longu komandi heyst. Ætlanirnar at bøta um viðurskiftini hjá royndarstøðini fara at verða framdar. Nevnd hevur starvast við at broyta búnaðarlóggávuna, og er hetta arbeiði nú um at verða liðugt.

Landsstýrið vil framvegis stuðla landbúnaðinum solciðis, at hann skal fáa størri týðning í landshúsarhaldinum, enn hann hevur havt tey seinastu undanfarnu árin, og solciðis, at tey fólk, sum koma at fáast við jarðarbrúk, undir rúmunum íleggingar- og sölulíkindum og við góðum kunnleika og góðum amboðum verða før fyri at røkja okkara jørð og skapa sær kor, ið einki geva korunum hjá øðrum støttum eftir.

Móti hesum endamáli eigur vinnan, stuðla av tí almenna at stíla.

SAMFERÐSLUMÁL

Vit vómu ov seinir á sjóvarfallinum viðvíkjandi havna- og vegabygging. Neyðugt hevur tí verið at tikið ódnartak á hesum økjum seinastu árin, og verður tað støðugt neyðugt enn í mong ár, at tung tøk mugu verða tikin.

Lendingar og havnarløg eru gáttirnar hjá bý og bygd út móti stóru havinum, haðani vit skulu fáa til lívsins uppihald, og er tað tørvandi, at hesar gáttir, ið farið verður út um og innum á og av veiðiferðum, verða gjørdar so góðar, sum vit eru førir fyri.

Somuleiðis er tað við sambindingini bygdanna millum. At hon verður í lagi og tíðarhóskandi er av alstórum samfelagsligum týðningi.

Mál- og miðvíst verður og hevur verið arbeitt fyri at byggja ávegis, og eru tað stórarbeiði, ið hava verið gjørd seinastu árin. Bygdirnar, ið ikki hava fingið vegasamband, men kunnu fáa tað, fækkast í hvørjum, tíbetur, men fyrr enn allar hava fingið tað, og veganetini eru sambundin, er ikki komið á mál, og samstundis vaksa krøvini til vegimar, ið longu

eru gjørdur fyri at gera teir tíðanhóskandi bæði viðv. breidd og øðrum. Í hesum sambandinum kann verða víst á, at asfaltverk verða nú uppsett.

Í løtuni eru hesi vegarbeiði í gerð:

Borðoyarbergholini við sambindingarvegum, Viðareiðisvegurin, Oyndarfjarðarvegurin, vegurin millum Tjørnuvík og Haldórsvík, vegurin millum Streymnes og Langasand, Kollafjørð og Vestmanna, Fútaklettsvegurin og Hvítanesvegurin.

Lendingararbeiði verða gjørd í Kunoy, Gøtu, Húsavík, Skúvoy og í Hvalba, og havnaarbeiði í Fuglafirði, Norðagøtu, Sørvági, Skopun og Tvøroyri.

Frá 1963 og til 1. juli í ár eru brúktar til vegagerð slakar 23 milj. kr., og í sama tíðarskeiði undantikið árið í ár eru slakar 8 milj. kr. brúktar til havna- og lendingararbeiði.

Av øðrum vegabygging viðvíkjandi kann verða nevnt, at 16. apríl í ár varð av forsætisráðharranum Krag og lögmanni Hákon Djurhuus í København undirskrivaður sáttmáli, har landsstýrið yvirtók tann partin av Oyggjarvegnum, ið gjørdur varð fyri natopening ímóti, at ríkismyndugleikarnir rindaðu 3,2 milj. kr.

FLUGVINGIN

Í seinastu lögmannsrøðuni varð víst á møguleika fyri, at nýtt og størri flogfar kundir verða nýtt, tá leingingin av flogvøllinum í Vágum var fullførd. Hetta er nú veruleiki, og nýta tvey flogfeløg vøllin, so ferðasambandið loftvegin úr og til Føroyar nú er munandi betur, enn tað nakrantíð hevur verið.

STRANDFERÐSLAN

Orsaka av streiku og øðrum trupulleikum kom nýggi «Smiril» ikki at verða tikin í brúk til hesa ólavsókuna, sum ætlað, men hevur skipasmíðja boðað frá, at hann verður liðugur um tveir-tríggjar mánaðir. Ætlanin er at nýta hann í sigling millum Havnina, Suðuroynna og Vágoynna.

Landsstýrið hevur fyri sín part samtykt at mæla lögtinginum til at byggja nýtt strandfaraskip til Sandoyinna og er farið undir fyrireikingar av hesum máli.

Eisini hevur landsstýrið samtykt peningaveiting til bát til Mykinesar.

TELEFONMÁL

Í 1965/66 hefur telefonverkið brúkt kr. 1.291,480 til nýbyggingar --- av hesum er kr. 740.495 farið til tilfar og kr. 550.985 til løn o.a.

Í Tórshavn vóru 500 nýggj nummur sett upp, so nú eru 2.500 nr., men tilgongdin av nýggjum felagum er so stór, at tilboð upp á 500 nr. afturat er biðið um. Í Klakksvík vóru eisini 500 nr. sett upp afturat, so har eru nú 1000 nr., harav 650 eru í brúk. Í Runavík vóru 220 nr. sett upp afturat, so har eru nú 500 nr., harav 350 eru í brúk, men tilgongdin bæði í Klakksvík og Runavík eins og í øðrum bygdum er stór. Tilgongdin av nýggjum felagnum var 537 og 681 apparatir. Av innanbýggjalinjum vóru 2.760 km av dupultari linju lagdir í jørðina og 482 km hongdir upp í luftkaðal. Av uttanbýggjalinjum vóru 143 km av dupultari linju lagdir í jørðina og 332 km hongdir upp í luftkaðal, 30 km av dupultari linju vóru lagdir út í sjókaðal. Av millumbygdalinjum vóru 10 gjørdar ímillum Eiði og Hvalvík, 20 ímillum Hvalvík og Kollafjørð, 30 ímillum Hvalvík og Hósvík, 10 ímillum Vestmanna og Kvívík, 20 ímillum Kvívík og Kollafjørð, 10 ímillum Fuglafjørð og Gøtu og 20 ímillum Gøtu og Runavík.

Í samband við landsautomatiseringina er sáttmáli undirskrivaður við L. M. Ericsson A/S, um levering av transitútgørd til støðirnar Klakksvík, Runavík og Tórshavn, stødir í Søldarfirði og á Skála, ið skulu koyra í samband við Runavík og støð á Velbastað (til felagarnar á Velbastað og í Kirkjubø), ið skal koyra í samband við støðina í Tórshavn. Í samband við hetta verður víðkað um telefonhúsini í Tórshavn, Klakksvík og Runavík og nýggj hús bygd í Søldarfirði og á Skála. Nýggj berufrekvensútgørd við 12 linjum kemur afturat til sambandið Tórshavn-Runavík so har verða 20 linjur, 8 linjur afturat til sambandið Tórshavn-Klakksvík, so har verða 17 linjur og nýtt samband ímillum Klakksvík og Leirvík við 6 linjum.

Hetta fyrsta stigið í landsautomatiseringini, ið er grundarlagið undir víðari automatisering, kostar 3.250.000 kr. og er fíggjað soleiðis:

Íleggjargrunnurin hevur veitt í lán kr. 1.850.000, Post- og telegrafverkið letur í sín part kr. 600.000 og telefonverkið kr. 800.000. Fyri at kunna útvega sín part, varð telefonvenkið noytt til at hækka telefon-takstírnar. Hetta var eisini ein treyt frá íleggjargrunninum, fyri at veita lán.

Fyrsta stigið er roknað at vera í drift í december 1968, men væl áðrenn ta tíð má sáttmáli gerast um næsta stig, automatiseringin av Suðuroy, Sandoy og Vágoy, fyri at landsautomatiseringin kann halda fram, so landið kann verða fullautomatiserað um fá ár.

Annars heldur telefonvenkið fram við at útbyggja telefonnetið, innanbýggja og uttanbýggja, alt eftirsum neyðugt er og peningur kann útvegast.

VAKTARSKIPIÐ

Hvussu liggur fyri við hesum máli verður best lýst við hesum avriti úr fíggjarnevndarinnar gerðabók.

Ár 1966, hósdagin 28. apríl kl. 15.00 var fundur í fíggjarnevndini. Á fundi møttu Kjartan Mohr, Sámal Petersen, Hanus við Høgadalsá, Knút Wang, og Andrias Djurhuus, Petur Mohr Dam og J. Fr. Øregaard.

Til viðgerðar:

5. Vaktarskip.

Løgmaður Hákun Djurhuus kom nú á fund og legði fyri nevdina spurningin um bygging av vaktarskipi. Hann segði frá, at sambært galdandi lóg skal málið verða avgjørt av landsstýrinum og fíggjarnevndini. Málið hevur fleiri ferðir verið viðgjørt og menn hava verið ójavnir á máli. Landsstýrið hevur á fundi 16. november 1965 samtykt at byggja vaktarskip eftir uppskoti frá Skála skipasmiðju, sum áður hevur verið viðgjørt, men at hetta verður reint vaktar- og bjargingarskip, tí spurningurin um rannsóknarskip er loystur við «Jens Chr. Svabo» og spurningurin um hjálp til strandferðsluna er loystur við nýggja Smirli.

Tøkar til bygging av vaktarskipi eru 3 milj. kr. (nú 5 milj.).

Løgmaður skjeyt upp at heimila landsstýrinum at bjóða skipið út í Føroyum.

Samtykt at lata menn umráða seg saman við flokkum sínum, so at avgerð verður tikin á næsta fundi.

Skipið er 39,70 metrar langt og menn vóru samdir um at tað má hava sterka maskinkraft.

Ár 1966, fríggjadagin 29. apríl hevði fíggjarnevndin fund í Tinganesi. Allir fastir limir vóru á fundi uttan J. Fr. Øregaard, fyri hann møtti Haldor Hansen.

Til viðgerðar:

1. Vaktarskipið. Víst verður til fundin í gjár.

Einmælt samtykt at biðja landsstýrið um at fyrireika til útbjóðingar tað á fundinum í gjár umtalaða skip og at leggja málið aftur fyri fíggjarnevndina, tá ið tað er fyrireikað og áðrenn tað verður útbjóðað.

MENTUNNARMÁL.

Fróðskaparsetrið.

Hetta tiltak er tað, sum einamest hevur verið við til at gera Føroyar kendar í útheiminum, og tey bond, sum setrið í framtíðini kemur at

knýta við lærdar stovnar í útheiminum, kunnu koma at verða Føroyum at størsta gagni.

Í summum hevur setrið havt fyrsta fremmanda gestafyrilesara, dr. Bekker Nielsen frá Keypmannahavn, sum helt tveir almennar fyrilestrar í fundarhøllini á Sjómansskúlanum fyri nógvum áhoyrarum.

Vónandi verður setrið enn meira útbyggt í framtíðini.

Í løtuni verða hús gjørd at hýsa Fróðskaparsetrinum, Fiskirannsóknarstovuni og Fiskiðnaðarstovuni.

STUDENTASKÚLIN

«Leingi er tað, ið væl skal vera», og «Róma varð ikki bygt eftir einum degi» eru tiltøk, ið nýtt verða um tað, ið kann sigast at vara leingi.

Tað skerst ikki burtur, at nakað soleiðis kann eisini verða sagt um Studentaskúlan. Umstøðurnar hava gjørt, at henda bygging hevur tikið langa tíð. Men nú er kortini langt síðan, at skúlin er tikin í brúk, tað hevur verið gjørt, so hvørt klassarúmuni hava verið liðug — og nú eru tey øll í brúki og farið er úr «gamla húsi», sum nú líður væl við at innrætta til kostdeild fyri dreingir.

Øll kømrini skulu verða liðug til komandi skúlaár og kunnu tá har hýsast gott og væl 40 dreingir, meðan «nýggja hús» verður til at hýsa nøkrum og tjúgu gentum.

Tá víkingafundirnir vóru í fjør, kom tað væl við, at fundarhøli skúlanans var tøk til at halda fundir í og matstovan at eta í.

Somuleiðis var fundarhøllin lænt til borðhaldið við fráfaringarveitsluna hjá norrønu feløgnum í summum. Aðrastaðni var ógjørligt at fáa høli fyri so nógvum fólki (ca. 450).

SKÚLASKAPUR OG SKÚLABYGGING

Tann veldiga skúlabygging, sum nú hevur verið í fleiri ár, heldur fram, og sum áhugin er hjá kommununum at bota um skúlaviðurskiftini, verður ikki helmað, fyrrenn øll okkara børn koma at ganga í skúla undir góðum og tíðarhóskandi viðurskiftum.

Kommunur hava, og tað er framvegis áhugi fyri at halda fram við at samskipa skúlaviðurskiftini, so børnini kunnu fáa sum mest burtur úr skúlatíðini.

Nýliga hava kommunurnar í einari heilari sýslu viðtikið at ganga í skúlafelagsskap fyri 8. og 9. skúlaár og real deild; við viðtøka, sum landsstýrið fyrsta dagin fær til góðkenningar.

Slík tiltøk eru gleðilig, og tað er eftirynskjandi, at kommunurnar meira og meira ganga tann vegin eisini at loysa aðrar kommunalar uppgávar í felag.

Skal landskassin halda sínar skyldur viðvíkjandi skúlabýgging, verður neyðugt á komandi fíggjarlóg at hækka íleggingina til skúlabýggi-grunnin munandi.

Maskínskúli Føroya hevur undirvíst til maskínistprógv og føroyskt maskínmeistaraprógv.

Fyri at undirvísa til hitt stóra maskínmeistaraprógvið krevst, at skúlin fær neyðuga starvsstovu (laboratorium).

Farið verður undir bygging av starvsstovubýggingini á økinum, sum hoyrir til Sjómannsskúlan, og avgjørt er, at landið letur byggibúna grund til hesa bygging, sum helst skuldi verið liðugt til heystar (1. okt.), tá fleiri av teim, sum tóku føroyska prógvið, ætla at halda fram at lesa til hitt stóra maskínmeistaraprógvið.

ÍTRÓTTARHÚS OG VALLIR

Serliga í teim størri plássunum er áhugi fyri bygging av ítróttarhøllum, og hetta má eisini sigast at vera neyðugt fyri ungdómmin.

Landsstýrið sær við størstu vælvild upp á slík mál, og eisini í hesum føri verður neyðugt at vaksa um tølini á fíggjarlógini, tí slíkar uppgávar kann hitt almenna ikki skjóta frá sær.

Í hesum sambandi kann verða nert við tað harmiliga, ið hendi, at lógin um kvøld- og ungdómsundirvísing ikki varð samtykt, við teim møguleikum hon innihavar fyri bygging av ungdómshúsum.

Studningur hevur eisini verið veittur til ítróttarvallir.

Í báðum hesum førum er tað treytin fyri studningi, at væl av peningi er fingið til vega frá lokalari síðu, og at bæði hallir og vallir eru til taks fyri skúlaungdómmin ókeypis; ein treyt, sum landsstýrið heldur vera bæði rímuliga og rætta.

FILMUR FRÁ GERANDISLÍVINUM

Mong av teim arbeiðum t.d. kornveiting, torvarbeiði o.a., sum áður hoyrdu til gerandislívið og øll tóku lut í, tí tað var ein lívstreyt, eru nú smátt um smátt við at fara yvir í søguna.

Eru tí menn farnir at upptaka filmir, áðrenn ov seint er, fyri soleiðis

at varðveita fyri komandi slektum hesar tættir í dagligu vinnuni hjá forfedrumum.

Hetta hevur landsstýrið hildið vera av stórum týðningi, og heldur vera rætt, at hitt almenna ognar sær hesar filmar; tí má ansast eftir, at tøkur peningur verður í framtíðini til slík mentunarmál, sum her nevnt.

FORNMINNINI O. A.

Fornminni eru tað, sum siga okkum søguna um livihátt og byggi- mátar forfedrana, og tað verður hildið ein sjálvsøgd skylda hjá eini- hvørjari tjóð at fjálga um og varðveita øll slík minni, alt tað er gjørligt.

Ein hin størsti dýrgripur okkara eru tær gomlu kirkjurnar, og seinastu árinum hevur munandi peningur verið veittur til umvælan av gomlum kirkjum.

SKÚLABÓKAÚTGÁVAN

um Skúlabókagrunnin heldur fram.

Málið er at fáa føroyskar lærubøkur í flest øllum greinum, og tað gongur stútt fram móti hesum máli.

ORÐABÓKAÚTGÁVA

Við studningi úr landskassanum verður gjørt uppiskoyti til hina føroysk/dönsku orðabókina, og í gerð er dönsk/føroysk orðabók, sum vil koma at hava stóran týðning fyri tey, ið nýta føroyskt mál.

Hon er farin til prentingar, og kemur helst einaferð í hesum árinum.

MEGINFELAG FØROYSKU STUDENTA

hevur landsstýrið havt positivt samarbeiði við og roynt hevur verið m.a. at styðja felagið í stremban tess fyri at vinna altjóða viðurkenning. Hetta sær líbetur út til at fara at eydnast.

STUDNINGUR TIL LÆRLINGAR OG LESANDI

Tann peningur, sum settur er á fíggjarlógina til hesu endamál, verður

umsitin av landsstýrinum og roynt hevur verið at útbýta soleiðis, at studningurin kemur at gera so stóra nýttu sum gjørligt.

Viðvíkjandi studningi og lánveiting til lærdan lestur hevur landsstýrið havt samarbeiði við Meginfelag føroyska studenta um útbýtingina, eitt samarbeiði, sum hevur gingið væl og verið til gagns fyri allar partar.

Talið á lærlingum er í støðugum vøkstri, og neyðugt verður kanska í framtíðini at gera fastari reglur viðvíkjandi studningi og lánum.

Landsstýrið hevur eisini fingið heimild til at veita studning úr lærlingagrunninum til lærlingaheim.

ÚTVARPIÐ

Við tí í hyggju at fáa útvarpið at hoyrast um alt landið er ætlan gjørd fyri at fáa eina úthygging við FM støðum, einasti vegur, teir sakkønur halda vera at ganga.

Í seinastu lögtingssetu varð málið av landsstýrinum lagt fyri lögtingið, sum viðtók at geva landskassaábyrgd fyri lánið uppá 1,8 milj. kr. til fyrsta stig av úthyggingini.

Tá lán er fingið til vega, verður farið undir arbeiðið, sum «Direktoratet for Post- og Telegrafvæsenet» skal standa fyri.

Tað *kann vera*, at hetta fyrsta stigið av úthyggingini gevur til úrslit, at Útvarpið — sum er eitt so týðningarmikið lið í sambindingini av okkara fólki — fer at hoyrast eins væl um alt landið.

YVIRLIT YVIR TÝDNINGARMESTU LØGTINGSLÓGIR UNDIR HESUM LANDSSTÝRINUM

. Undir sjóvinnuni.

1. Útflutningsgjöldini : saltfiski og klippfiski til landskassan og vrakarastovnin avtíkin.
2. Broyting í gjøldunum til lönjavningargrunnin so gjöld bert verða latin av saltfiski sum fluttur verður beinleiðis til marknað og av feskum fiski.
3. Stuðul til bygging av farmaskipum.
4. Nýggj lóg um endurnýgging fiskiskipaflotans.
5. Veðhald og studning til innlegging av kraftblökki.
6. Stuðul til keyp av hekkutrolara.

7. Avtala við Vestur-Týskland um fiskalandingar.
8. Veðhald fyri lánnum til sildamjøl og sildaolju á goymslu.
9. Studningur til fiskiroyndir við kraftblokki eftir sild til bræðingar.
10. Keyp av royndarskipi. (Svabo)
11. Projektering av sildaídnaða- hermetikkverksmiðju.
12. Ráfiskaprísnevndin.
13. Míntalønin hækkað og verður prístalsviðgjørd.
14. Manningarlóg
15. Sjómanslóg.
16. 12-míla fiskimark.

II. Fíggjarmál.

1. Eyka fíggjarlóg
2. Val av løgtingsgrannskoðarum.
3. Búskaparráð.
4. Nýggj skattalóg.
5. Nýtt býti av rakstraravlopi landskassans.
6. Húsalánsgrunn.
7. Avtøka av umsetningsgjaldinum á motorakførurum.

III. Vega- og samferðslumál.

1. Umsitingin av landsvegum yvirtikin av vegagrunninum (landinum)
2. Ferðslulóg.

IV. Arbeidaraviðurskipti.

1. 44 tíma arbeiðsvíka.
2. Nevnd at kanna prístalsgrundarlagið.
3. Broyting í prístalsviðgerðini av arbeiðslønini fyri fiskaarbeiði, so her verður latin sama lön sum fyri annað arbeiði.
4. Nevnd at kanna møguliga eykapensjónsskipan.
5. Frítíðarsamsýningin hækkað frá 6 til 7%.
6. Ymsar broytingar í lærlingalógini.

V. Mentunnarmál.

1. Fróðskaparsetur Føroya.
2. Lán til útbygging av útvarpinum.

VI. Ymisk onnur mál.

1. Broytingar í valgreiðslunum til løgtingið og kommunurnar.
2. Nevnd at kanna kommunalu lóggávuna.
3. Nevnd at kanna rúsdrekkalóggávuna.

4. Nevnd at kanna landbúnaðarlóggávuna.
5. Raksturin av hvíldarheiminum Naina í tryggja legu.
6. Lívstryggingarlóg.

VIÐURSKIFTI ÚTEFTIR

Hjá okkum, ið hava dupulta umsiting, eina, ið stendur løgtinginum og Føroya fólki til svars fyri sítt arbeiði, og hina, ið stendur ríkisstýrinum og harvið danska fólkinginum til svars, má tað verða soleiðis, at hesi bæði umsitingarøkini dagliga hava nógv við hvørt annað at gera. Samarbeiðið hevur verið gott og grundað á sakliga eftiransan, har hvør parturin gjølla hevur hildið seg til galdandi skrivaðar og óskrivaðar reglur virkisøkinum viðvíkjandi.

Tær samráðingar, ið ferdar hava verið við ríkisstýrið, hava ikki í øllum førum givið tað av løgtinginum ynsktá úrslit, eg hugsi her um lögirnar viðvíkjandi verjuskyldu og deyðarevsing til dømis, men í øðrum førum er veittur okkum fullur stuðul, sum til dømis tá síðsta tækið varð tikið viðvíkjandi landleiðini og í málum í sambandi við avleiðingar av útflutingini.

Eisini tá kuril mestsum var komin á viðvíkjandi flúgviningini uppá Føroyar, visti ríkisstýrið í teirri avgerð, ið tækin varð, at landsstýrisins sjónarmið vóru respekteraði.

Umboðsmenn fyri fleiri fremmanda tjóðir hava alment vitjað Føroyar í seinnu árum, og hava eisini aðrar vitjanir verið áhugaverdar. Eg hugsi her serliga um víkingafundin, ið var her í fjør, um grønlenska landsráðsvitjanina í mai, vitjanina av norrønu feløgnum scinni í summar og vitjanirnar av skotska varafiskivinnuráðharranum lord Hughes og Hans Hækkerup, innanríkisráðherra við fylgisfeløgum.

Hjá øllum tjóðum er tað fyri neyðini at vinna sær vinir, ikki minst hjá teimum, ið lítlar eru. Eg meti, at hesar vitjanir hava givið okkum Føroyingum ikki fáar vinir av týðningi og knýtt bond, ið koma at hava varandi virði.

Úr søguni vita vit, at rómverski politikarin og tingmaðurin, Cato, endaði hvørja røðu, hann helt í rómverska senatinum, við orðunum: og so haldi eg annars, at Kartago eigur at verða oyddur. Hetta segði hann av teirri grund, at hann var ræddur fyri hesum stóstaði á Norðurafríka-

strondini og óttaðist fyri, at hann kanska kom at verða rómverjum at bana.

Í teimum trimum lögmannsrøðunum, mær hevur verið umt at halda undan hesari, havi eg endað við at víst á samleiðan um, at fíggjarligt frælsi er støðið undir øðrum frælsi, og skal tað eydnast okkum at laga haldgott støði undir hetta frælsi, so er tað neyðugt, at ættararvurin: sparsemi og sparrivilji, ið sat í hásetinum hjá okkara forfedrum, ikki verður týndur, men verður nýttur sum tað álít, hann í mong ættarlið var.

Tann tíðarstreymur, ið nú rekur um lond, er í mongum førum nýggjur og tekur av fótum mangt gamalt, ið rímuligt er eigur at verða skift út við nýtt, men viðvíkjandi áðurnevnda ættararvi hava vit ikki ráð til at lata hann fara við streyminum ella løtinum, tí hann er og má vera ein av grundstólpunum undir tí nýmótans útbygging á øllum økjum, ið fram er farin, og sum má halda fram, um okkum skal verða lagað at liggja borð um borð við aðrar tjóðir, og um vit skulu umseta politiskar áskoðanir til veruleika.

Tíðin, ið sitandi ting hevur eftir at virka til val, er stutt. Eg loyvi mær tí at takka fyri tíðina, ið farin er síðani 3. januar 1963. Eg tákki tí meiriluta, sum verið hevur, og tí minniluta, ið sitið hevur í andstøðu.

Skal satt fólkaraði valda, er tað neyðugt, at andstøða eisini er, og er tað náttúrligt í hesi løtu at minna um tær mongu samtyktir, ið gjørdar eru á hesum høga tingi í hesum valskeiðinum við fullari undirtøku bæði av stjórnarflokkunum og andstøðuni.

Eg vóni, at ongin mótmælir ella tekur sær tykni av, tá og sigi sum mína meting, at her á tingi unna menn sum heild landi og tjóð okkara best, so kunnu sjónarmiðini annars vera ymisk mongum øðrum viðvíkjandi.

Lat meg enda í teirri vón, at so má altíð koma at verða her á Føroya lögtingi, og at hetta verður ein veruleiki, ið kemur at festa seg meir og meir sum tíðir líða.

Harrin fylgi okkum frammyvir.